



AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA

A Tanács az az intézmény, amely az Európai Parlamenttel együtt rendeletek és irányelvek formájában elfogadja az uniós jogszabályokat, valamint előkészíti a határozatokat és a nem kötelező erejű ajánlásokat. Határozatait saját hatáskörében a jóváhagyását igénylő jogi aktus jogalapjának megfelelően egyszerű többséggel, minősített többséggel vagy egyhangúlag hozza meg.

JOGALAP

Az Európai Unió egyedülálló intézményi keretében a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 16. cikke és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 237–243. cikke értelmében rá ruházott hatásköröket gyakorolja.

SZEREP

A. Jogalkotás

A Bizottság által benyújtott javaslatok alapján a Tanács az EUMSZ 294. cikkével összhangban (rendes jogalkotási eljárás) a Parlamenttel közösen vagy a Parlamenttel folytatott konzultációt követően uniós rendeletek és irányelvek formájában jogszabályokat fogad el (1.2.3.). A Tanács emellett egyedi határozatokat és nem kötelező erejű ajánlásokat is elfogad (az EUMSZ 288. cikke), továbbá állásfoglalásokat ad ki. A Tanács és a Parlament határozza meg a Bizottságra ruházott vagy a Tanács számára fenntartott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó általános szabályokat (az EUMSZ 291. cikkének (3) bekezdése).

B. Költségvetés

A Tanács az európai uniós költségvetést elfogadó költségvetési hatóság egyik ága (a másik a Parlament) (1.2.5.). Ezenkívül a Tanács különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag eljárva elfogadja a saját források rendszerére és a többéves pénzügyi keretre vonatkozó rendelkezéseket megállapító határozatot (az EUMSZ 311. és 312. cikke). Ez utóbbi esetben a Parlamentnek a képviselők többsége által elfogadott egyetértését kell adnia. A (2014–2020-as időszakra szóló) legutóbbi többéves pénzügyi keretet 2013 novemberében fogadta el a Parlament. Az Európai Tanács és az Európai Unió Tanácsa közösen szerepelnek az európai uniós költségvetés II. szakaszában (a költségvetési rendelet 43. cikkének b) pontja), annak ellenére, hogy két külön intézményről van szó.



C. Egyéb hatáskörök

1. Nemzetközi megállapodások

A Tanács köti meg az Európai Unió nemzetközi megállapodásait, amelyekről a Bizottság tárgyal, és amelyekhez a legtöbb esetben a Parlament hozzájárulása is szükséges (az EUMSZ 218. cikkének (6) bekezdése).

2. Kinevezések

A Tanács (a Nizzai Szerződés óta) minősített többséggel eljárva kinevezi a Számvevőszék, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint a Régiók Bizottsága tagjait.

3. Gazdaságpolitika

A Tanács koordinálja a tagállamok gazdaságpolitikáit (az EUMSZ 121. cikke), és az Európai Központi Bank hatásköreinek sérelme nélkül politikai döntéseket hoz monetáris ügyekben. Külön szabályok vonatkoznak az eurócsoport tagjaira, akik két és fél éves időtartamra elnököt választanak maguknak (az EUMSZ 136. és 137. cikke). Általános szabályként az eurócsoport pénzügyminiszterei a Gazdasági és Pénzügyi Tanács ülésének előestéjén ülnek össze.

A Tanács az európai szemeszter keretében bizonyos gazdaságirányítási szerepeket is betölt. A ciklus elején, ősszel, a növekedés éves ütemét alapul véve megvizsgálja az euróövezet kapcsán tett javaslatokat, majd június és július folyamán – az Európai Tanács előzetes egyetértésével – országonkénti ajánlásokat fogad el.

Az EUMSZ 136. cikkét a 2011/199/EU európai tanácsi határozat módosította, majd az összes tagállam általi ratifikációját követően 2013. május 1-jén lépett hatályba. Jelenleg az olyan stabilitási mechanizmusok jogalapját teremti meg, mint amilyen az ESM (2.6.8.).

4. Kül- és biztonságpolitika (5.1.1.) és (5.1.2.)

A Lisszaboni Szerződés jogi személyiséggel ruházta fel az Európai Közösséget felváltó Európai Uniót. Az új szerződés megszüntette a hárompilléres szerkezetet. A bel- és igazságügy teljesen integrált európai politikai területté vált, amelyre általában a rendes jogalkotási eljárás alkalmazandó. Mindazonáltal a kül- és biztonságpolitika terén a Tanács továbbra is külön szabályok szerint jár el, amikor közös álláspontokat és közös fellépéseket fogad el vagy egyezményeket szövegez.

A régi rendszer szerinti trojkát új struktúra váltotta fel: az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseletének állandó elnöksége alatt a Tanács most már szorosan együttműködik a Bizottsággal. Munkáját a Tanács főtitkársága, valamint az Európai Külügyi Szolgálat segíti.



SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

A. Összetétel

1. Tagok

A Tanács minden egyes tagállam egy-egy miniszteri szintű képviselőjéből áll, „aki az általa képviselt tagállam kormánya nevében kötelezettséget vállalhat” (az EUSZ 16. cikkének (2) bekezdése).

2. Elnökség

A Külügyi Tanács kivételével a Tanács elnöke azon tagállam képviselője, amely az Európai Unió soros elnökségét látja el: ez hathavonta változik, az egyhangúlag eljáró Tanács döntése szerinti sorrendben (az EUSZ 16. cikkének (9) bekezdése). A Tanács elnökségi feladatait, a Külügyek Tanácsa formációjának kivételével, a tagállamok előre meghatározott hármass csoportokban, 18 hónapon keresztül látják el oly módon, hogy az egyes csoportok rotációs rendszerben hat hónapig látják el az elnökségi tiszteket.

Az elkövetkező öt év folyamán az elnökséget az alábbi sorrendben töltik be: Finnország 2019 második felében, Horvátország és Németország 2020-ban, Portugália és Szlovénia 2021-ben, Franciaország és a Cseh Köztársaság 2022-ben, Svédország és Spanyolország pedig 2023-ban. Az Európai Tanács felhatalmazással rendelkezik az elnökség sorrendjének megváltoztatására (az EUMSZ 236. cikkének b) pontja).

3. Előkészítő szervek és folyamatok

A tagállamok állandó képviselőiből álló bizottság előkészíti a Tanács munkáját, és elvégzi a Tanács által rá kiszabott feladatokat (az EUMSZ 240. cikke). E bizottság (Coreper) elnöke a Külügyi Tanács soros elnökségét ellátó tagállam egy képviselője. Ugyanakkor a közös kül- és biztonságpolitika terén a nemzetközi helyzet alakulását figyelemmel kíséző Politikai és Biztonsági Bizottság elnöki tiszteket az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjének egy képviselője látja el.

A bizottság minden héten ülésezik, előkészíti a Tanács munkáját és koordinálja az Európai Parlamenttel való együttdöntéssel kapcsolatos tevékenységeket. Két csoportra oszlik: a Coreper I-re, amely az állandó képviselők helyetteseiből áll, és amely a technikai jellegű területeken (mezőgazdaság, foglalkoztatás, oktatás, környezet) készíti elő a munkát, és a Coreper II-re, amely mindenképp a „magas politika” kérdéseivel foglalkozik (külpolitika, gazdasági és monetáris politika, igazságügy és belügyek). A Coreper előkészítő munkáját mintegy tíz bizottság és körülbelül száz szakosodott munkacsoport segíti.

B. Működés

A Tanács az érintett területtől függően egyszerű többséggel, minősített többséggel vagy egyhangúlag határoz (1.2.3.) és (1.2.4.). Ha a Tanács jogalkotói minőségében jár el, ülései ma már nyitottak a nyilvánosság előtt (az EUSZ 16. cikkének (8) bekezdése). A Tanács főtitkárságát a Tanács az EUMSZ 240. cikkével összhangban nevezi ki. A Tanács Brüsszelben, illetve az áprilisi, júniusi és októberi ülészakban Luxembourgban ülésezik. A Tanácsban jelenleg tíz formáció van, amelyek közül három – az Általános



Ügyek Tanácsa, a Külkapcsolatok Tanácsa és a Gazdasági és Monetáris Tanács (az ECOFIN) – rendszeresen ülésezik.

1. Egyszerű többség

Az egyszerű többség azt jelenti, hogy a határozat elfogadottnak tekintendő, ha többen szavaznak mellette, mint ahányan ellene. A Tanács minden egyes tagja egy szavazattal rendelkezik. A szerződés eltérő rendelkezésének hiányában (az EUMSZ 238. cikkének (1) bekezdése) az egyszerű többségre vonatkozó szabály alkalmazandó. Ez tehát az alapértelmezett döntéshozatali folyamat. A gyakorlatban azonban ez a határozatoknak csupán kis részére alkalmazandó: a belső tanácsi szabályokra, a Tanács főtítkárságának szervezeti felépítésére, illetve a szerződésben előírt bizottságokra alkalmazandó szabályokra.

2. Minősített többség

a. Mechanizmus

A szerződés számos esetben írja elő a minősített többségi szavazással történő határozathozatalt, amelyhez az egyszerű többségnél több szavazat szükséges. Ebben az esetben a szavazati jogok egyenlősége már nem áll fenn. Mindegyik ország a lakossága arányában meghatározott bizonyos számú szavazattal rendelkezik (az EKSZ 205. cikkének (2) bekezdése, és 2014 novemberétől az EUMSZ 238. cikke). 2007. január 1-jén új szavazatsúlyozási rendszert vezettek be, és a minősített többség a következő esetekben valósul meg: a határozat 352-ből, a szavazatok összes számából legalább 260 igen szavazatot kap (73,86%), a határozatot a tagállamok többsége jóváhagyja, és a határozatot az Unió lakosságának legalább 62%-át képviselő tagállamok hagyják jóvá (e feltétel meglétének ellenőrzését egy tagállamnak kell kérnie).

A Lisszaboni Szerződés megszüntette a súlyozott szavazatok rendszerét, és a kettős többség egyszerű szabályát követi: a Tanács tagjainak 55%-a (72%-a, ha a javaslatot nem a Bizottság vagy a főképviseelő nyújtja be), amely legalább tizenhat tagot foglal magában (vagy huszonegyet, ha a javaslatot nem a Bizottság vagy a főképviseelő nyújtja be), akik az Unió teljes lakosságának legalább 65%-át képviselik. Ez az új rendszer 2014. november 1-jén lépett hatályba.

b. Alkalmazási kör

A Lisszaboni Szerződés kibővítette a minősített többséggel történő határozathozatal alkalmazási körét. 68 jogalap esetében vagy bevezették vagy kiterjesztették a minősített többségi szavazást, az esetek többségében a rendes jogalkotási eljárás bevezetésével közösen (a szóban forgó területek közül korábban több is a harmadik pillér alá tartozott). Szintén minősített többség szükséges a Bizottság elnökének és tagjainak, a Számvevőszék, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága tagjainak a kinevezéséhez ([1.2.3.](#) és [1.2.4.](#)).

3. Egyhangúság

Egyhangúság a szerződés értelmében csak néhány fontosabb területtel (adózás, szociális politika stb.) kapcsolatos határozatnál alkalmazandó. Ezeket a Lisszaboni Szerződés is megtartotta. Mindazonáltal az EUSZ 48. cikkének (7) bekezdésében egy áthidaló záradék szerepel, amely lehetővé teszi a Tanács számára, hogy



bizonyos témaköröknél egyhangúság helyett minősített többségi szavazással járjon el. Sőt, bizonyos politikák esetén a Tanács (egyhangúan) úgy is határozhat, hogy kiterjeszti a minősített többségi szavazás alkalmazását (pl. az EUMSZ határon átnyúló vonatkozású családjogról szóló, 81. cikkének (3) bekezdése).

Általánosságban véve a Tanács akkor is törekszik az egyhangúságra, amikor az nem előírás. Ez a törekvés az 1966. évi „luxemburgi kompromisszumra” vezethető vissza, amely véget vetett a Franciaország és a többi tagállam között kialakult vitának, amikor Franciaország egyes határozatok tekintetében nem volt hajlandó egyhangúság helyett a minősített többségi szavazás alkalmazására. A kompromisszum szövege a következő: „[a]mennyiben a Bizottság javaslata alapján többségi szavazással meghozandó határozatok esetén egy vagy több partner igen fontos érdeke fűződik a döntéshez, a Tanács tagjai ésszerű időn belül megkísérlik olyan megoldások kidolgozását, amelyeket a Tanács valamennyi tagja elfogadhat, tiszteletben tartva egyúttal kölcsönös érdekeiket és a Közösség érdekeit”.

Hasonló megoldásra 1994-ben is sor került. Az úgynevezett „ioánninai kompromisszum” a blokkoló kisebbséghez közel álló tagállamokat védte azáltal, hogy előírta, hogy amennyiben e tagállamok hangot adtak azon szándékuknak, hogy ellenezzék a Tanács minősített többséggel történő határozathozatalát, a Tanácsnak minden tőle telhetőt meg kell tennie belátható időn belül, hogy a tagállamok túlnyomó többsége számára elfogadható megoldást találjon.

Ugyanebbe az irányba mutatott nemrégiben az új, kettős többségi szavazás rendszere bevezetésének 2014-ről 2017. március 31-re történő elhalasztása, amely lehetővé tette, hogy egy tagállam kérésére a Nizzai Szerződésben korábban megállapított minősített többségi szabályt alkalmazzák ([1.2.3.](#)).

Eva Pavy
05/2019

